

Література:

1. Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю. Інформаційно-телекомунікаційні технології в навчальному процесі і науковій діяльності. – К.: Освіта України, 2006. – 396с.
2. Кедрович Гжегож. Теория и практика использования компьютерных технологий в общеобразовательных и профессиональных учебных заведениях Польши. – К.: Вища школа, 2001. – 355с.
3. Михеева Е.В. Информационные технологии в профессиональной деятельности. – М.: Изд. Центр «Академия», 2006. – 384с.
4. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Е.С.Полат, М.Ю.Бухаркина, М.В.Моисеева, А.Е.Петров/ Под ред. Е.С. Полат. – М. Изд. центр «Академия», 2005. – 272 с.
5. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості. – К.: Міленіум, 2006. – 346 с.
6. Трайнев В.А., Трайнев И.В. Информационные коммуникационные педагогические технологии (обобщение и рекомендации). – М.: Изд. – торг. корпорация «Дашков и К^о», 2006. – 280 с.

Розглянуто систему підготовки викладачів і вчителів до професійного використання інформаційних і комунікаційних технологій. Визначено вимоги, умови, етапи, критерії готовності педагогів до застосування інформаційних і комунікаційних технологій у професійній діяльності.

The article focuses on the analysis of the problem of teachers' training with the usage of information technologies. There have been set the requirements, conditions, levels and criteria of the teachers' qualification to use IT in teaching.

С.А. Андрєєв
м. Київ, Україна

ВПЛИВ ЗАГАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ З МОВНОЇ ОСВІТИ НА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

Шлях європейської та світової інтеграції, обраний Україною, зумовлює необхідність інтенсивних змін у політичному, економічному й соціальному житті нашої держави. Саме тому в останнє десятиліття модернізація освітньої галузі спрямовується на досягнення рівня кращих світових стандартів. Значним поступом стала поява стратегічного документа – Національної доктрини розвитку освіти, – яка відображає орієнтацію українського суспільства на новий тип гуманістично-інноваційної освіти, її конкурентоздатності в європейському та світовому просторах, виховання професійно мобільного молодого покоління, здатного здійснювати особистісний духовно-світоглядний вибір.

Професійна компетентність викладача ВНЗ займає особливе місце серед пріоритетних завдань сучасної освіти, оскільки викладач був, є і залишиться головною дійовою особою, покликаною реалізувати її цілі. Професійна підготовка викладача ВНЗ еволюціонувала разом зі змінами в цілепокладанні навчання й виховання, в головних підходах до професійних характеристик і фахових якостей педагога. Сучасна підготовка вчителя відбувається в контексті розвитку системи неперервної освіти в Україні.

Національна доктрина розвитку освіти передбачає вивчення, узагальнення та впровадження позитивного світового досвіду підготовки педагогічних кадрів. Це сприятиме інтеграції нашої держави в загальноєвропейський освітній простір згідно з вимогами Болонської декларації.

У сучасних умовах розвитку загальноєвропейської і глобальної взаємодії та інтеграції знання іноземних мов і їх викладання визначається як один з пріоритетних напрямів освітньої діяльності держав світу. Ініціативи представників європейських країн у виробленні єдиних стандартів щодо рівнів володіння іноземною мовою, висунуті ще в 1971 р., набули нині певної завершеності у вигляді Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти.

Успішна реалізація цих рекомендацій на теренах вищої освіти в Україні значною мірою залежить від рівня кваліфікації та професійної підготовки викладачів ВНЗ. А інноваційний характер процесу поліпшення якості спілкування між європейцями з різною мовою та культурним підґрунтям засвідчує необхідність реформування вітчизняної професійної підготовки викладачів у відповідності з загальноєвропейськими вимогами до мовної освіти.

Інтеграція України до європейської спільноти, приєднання вітчизняної системи вищої освіти до Болонської декларації, орієнтація на загальноєвропейські рекомендації та вимоги з мовної освіти передбачають реформування вищої школи, модернізацію професійної підготовки майбутнього викладача.

Розвиток і функціонування освіти зумовлюються чинниками, умовами та принципами існування суспільства, в тому числі й принципом культуровідповідності, що передбачає навчання у контексті культур, уважне вивчення цінностей своєї та іншомовної культур як необхідності формування людини майбутнього. Тому інтеграція освіти й культури визначається провідним принципом реформування професійної підготовки майбутнього викладача [1].

Викладач ВНЗ нині має широкий спектр можливостей професійного обміну з представниками інших культур, і тому нове призначення іноземної мови спричинило необхідність зміщення акцентів в його підготовці. Перед університетською наукою постала проблема приведення теорії й практики навчання відповідно до потреб сучасності. Однак на практиці намітилися негативні тенденції, які проявляються у нерівномірності сформованості окремих компонентів професійної компетентності, дидактофобії, стереотипності у підходах до організації навчання рідної та іноземної мов у нових полікультурних умовах [2]. Не досить високий рівень знання іноземних мов в нашому суспільстві не дозволяє педагогу повною мірою реалізувати свою культурно свідому роль у побудові навчального і виховного середовища у вищій школі, яке б спонукало до діалогу культур, орієнтувало на соціально значущі духовно-естетичні цінності, коли мова була би об'єднуючим, а не роз'єднуючим чинником у суспільстві, власне на що і орієнтують Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти.

Загальноєвропейські Рекомендації особливу увагу приділяють професійній компетентності викладача, який має постійно підвищувати рівень своєї професійної підготовки, що виявляється в його бажанні і намаганні засвоїти достатній обсяг професійно значущих знань, соціокультурних професійно-педагогічних умінь, розвинути здібності та набуті необхідних якостей, які забезпечать ефективне формування особистості викладача, здатного брати участь у міжкультурному іншомовному спілкуванні.

Поняття професійної компетентності є центральним в Загальноєвропейських Рекомендаціях, але в той самий час воно не є чужим і для нашої вітчизняної педагогічної думки. Так, наприклад, поняття професійної компетентності було предметом розгляду в роботах О. Антонової, В. Безпалька, О. Дубасенюк, М. Євтуха, І. Зязюна, Н. Кузьміної, О. Ломакіної, А. Маркової, В. Монахова, Н. Ничкало, Є. Павлютенкова, О. Піскунова, В. Сластьоніна та інших. Українськими вченими накопичено значний досвід використання здобутків зарубіжної професійної педагогіки (Н. Абашкіна, Г. Алексевич, А. Алексюк, Г. Єгоров, В. Жуковський, І. Задорожна, та ін.). У 70-80-х рр. ХХ ст. з'явилися дослідження системи педагогічної освіти у високорозвинутих країнах світу (Г. Агапова, Ю. Алфьоров, Г. Андреева, Є. Бетяєва та ін.). Останніми роками в Україні активізувалися пошуки вітчизняних учених у галузі зарубіжної теорії та практики професійної підготовки педагога ВНЗ. Сферою цих досліджень охоплені провідні напрями сучасної реформи вищої педагогічної освіти в Англії (А. Парінов), проблема педагогічної майстерності викладача в теорії та практиці педагогічної освіти США (Р. Роман), професійно-педагогічна підготовка вчителів у Великій Британії (Н. Яцишин), формування професійної майстерності вчителя в системі педагогічної освіти Англії та Уельсу (Ю. Кіщенко) тощо.

Проте, дещо поза увагою науковців залишається досвід, набутий Європейським Союзом у підготовці викладачів в контексті Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти та роль професійної компетентності майбутнього педагога. На наш погляд, підготовка викладачів ВНЗ набуває особливого значення з огляду на розширення міжнародних

контактів України, розвитку міжкультурного спілкування, необхідності зростання професійної компетентності педагогів у контексті діалогу культур тощо.

Поява Загальноєвропейських Рамкових Рекомендацій з мовної освіти – це результат інтеграційних процесів у галузі освіти в Західній Європі, що мали на меті створення єдиного європейського виміру в освіті (European Dimension in Education). Цей процес передбачав зближення систем підготовки вчителів у країнах європейської спільноти з одночасним збереженням і розвитком їхньої національної самобутності. Поворотним пунктом у створенні концепції європейської освіти в межах єдиного освітнього простору стало прийняття Радою Європейського Співтовариства (24.05.1988) та Парламентською Асамблеєю Ради Європи (22.09.1989) спеціальних резолюцій щодо розбудови єдиного європейського простору в освіті. В Європі започатковані й одержали офіційну підтримку дві концепції європейської освіти, які паралельно розвивалися і поширювалися протягом останніх років: концепція Європейського співтовариства та концепція Ради Європи [3].

Дослідження засвідчило, що впродовж останніх десятиріч у Європі нагромаджено значний досвід лінгвістичних обмінів, який покладено в основу сучасних програм ЕРАЗМУС (1989 р.) та ЛІНГВА (1989 р.), запроваджених у Європейському співтоваристві. Головна їх мета – сприяти розширенню обміну студентами між вищими навчальними закладами країн – членами Європейського співтовариства, стимулюючи різнобічну співпрацю, зокрема шляхом вивчення та активного використання іноземних мов. Враховуючи особливості підготовки педагога, у межах програми ЕРАЗМУС було запроваджено спеціальну програму НІРОПІД, що об'єднала 120 університетів Західної Європи, в яких здійснюється підготовка педагогічних кадрів для середніх навчальних закладів.

Збалансованість навчальних планів та розробка спільних навчальних програм підготовки викладачів створюють можливість взаємозарахування навчальних курсів у вищих закладах освіти різних країн Європи. В контексті демократичного європейського громадянства будується політика Ради Європи у сфері навчання іноземних мов, які розглядаються як обов'язковий засіб для взаєморозуміння між народами й зміцнення демократичної стабільності. Основоположні складові сучасної мовної політики Ради Європи окреслено у рекомендаціях Комітету № R (98) 6 «Про сучасні мови», які передбачають формування у кожного європейця навичок спілкування різними мовами. Активну участь у цьому процесі беруть Європейський центр сучасних мов і Відділення сучасних мов, які розробляють європейську платформу навчання іноземних мов. Вагомим доробком Ради Європи в царині мовної освіти стало створення «Порогового рівня» для 24 національних і регіональних мов [4].

Рада Європи та Європейське співтовариство докладають максимум зусиль для оптимізації вивчення іноземних мов у державах-членах. З цією метою в 1995 році розпочалася реалізація європейської освітньої програми СОКРАТ (перша фаза реалізації – 1995-1999 рр., друга – 2000-2006 рр.). Складовими її є такі напрями навчання: ЛІНГВА – навчання та вивчення мов, КОМЕНІУС – шкільна освіта, ЕРАЗМУС – вища освіта, ГРЮНДТВІГ – освіта дорослих. Програма ЛЕОНАРДО ДА ВІНЧІ зорієнтована на оволодіння іноземною мовою на професійному рівні.

На нашу думку, важливим кроком у вдосконаленні процесу навчання іноземних мов стала спроба Ради Європи запровадити уніфікований та визнаний європейський документ, у якому було б відображено рівень володіння іноземними мовами кожним громадянином європейського континенту. З цією метою було розроблено Загальноєвропейські Рамкові Рекомендації з мовної освіти, що дають можливість: усім європейцям спілкуватися з носіями інших мов, розвиваючи таким чином широкий світогляд, сприяючи вільному руху людей і обміну інформацією, а також поліпшуючи міжнародне співробітництво; розвивати повагу в тих, хто навчається, до інших способів життя й підготувати їх до міжкультурного світу, зокрема розширюючи прямі зв'язки та обміни а також завдяки особистому досвіду; забезпечити доступність відповідних ресурсів як людських, так і матеріальних, для

поліпшення викладання сучасних мов у межах освітньої системи настільки, щоб задовольнити зростаючі вимоги до міжнародного спілкування й розуміння.

Загальноєвропейські Рамкові Рекомендації сприяють розвитку професійної компетентності викладача, оскільки заохочують всіх європейців досягти рівня спілкування кількома мовами, диверсифікуючи пропоновані мови та визначаючи відповідні завдання для кожної мови; заохочуючи на всіх рівнях навчальні програми, в яких використовується гнучкий підхід (включаючи модульні курси, а також курси, спрямовані на розвиток часткової обізнаності), і відповідно визнаючи їх у національній кваліфікаційній системі (наприклад, публічні іспити); заохочуючи використання іноземних мов у викладанні немовних предметів (наприклад, історії, географії, математики) та створюючи сприятливі умови для такого викладання; підтримуючи застосування комунікативних та інформаційних технологій у процесі поширення навчальних матеріалів для всіх європейських національних або регіональних мов; підтримуючи розвиток зв'язків і обмінів з установами й представниками всіх рівнів освіти в інших країнах з тим, щоб ознайомлювати всіх зі справжнім мовним і культурним досвідом інших; сприяючи вивченню мов протягом усього життя [5].

Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти особливу роль приділяють формуванню професійної компетентності, бо покликані забезпечити баланс між професійним, культурним і особистим розвитком особистості, пропонуючи мовну політику, що поєднує загальний і професійний компоненти та сприяє такій професійній підготовці, в якій використовується гнучкий підхід до задоволення конкретних професійних потреб.

Вплив Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти на формування професійної компетентності викладача полягає також і в тому, що вони заохочують розвиток як загальних, так і професійних мовних навичок у викладачів, які вивчають мови, протягом усього життя з метою допомогти їхньому особистому розвитку, сприяти міжкультурному розумінню, мобільності й міжнародному співробітництву на всіх рівнях.

Література:

1. Kohonen, V. Teacher professionalism and collegial school culture: empirical findings of an action research project. University of Jyväskylä: Department of Teacher Education. 2000. – pp.13-16.
2. Darling-Hammond, L. 1996. «The quiet revolution: rethinking teacher development». Educational Leadership, 53(6). 1996. – pp. 4-10.
3. Cranton, P. Professional development as transformative learning. San Francisco: Jossey-Bass Publishers. 1996. – pp.52-53.
4. Askew, S. and E. Carnell. Transforming learning: individual and global change. London: Cassell. 1998.
5. Council of Europe: A Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Cambridge: Cambridge University Press. 2001. – pp.12-16.

В доповіді розглядається вплив Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти на формування професійної компетентності викладача вищого навчального закладу в контексті Болонського процесу. Досліджуються можливості інтеграції Загальноєвропейських Рекомендацій в національну систему освіти України та приділяється особлива увага їх подальшому використанню в процесі підготовки майбутнього викладача.

The influence of the Common European Framework of Reference of Languages on the formation of teacher professional competence in higher educational establishments of Ukraine in the context of the Bologna process is revealed in the article. The possibilities of integrating the Common European Framework of Reference of Languages in the Ukrainian education system are examined and special attention are paid to the teacher's professional training.